Suomen Rauhanturvaajaliitto ry **LAUSUNTO**

17.10.2015

Puolustusvaliokunta

00102 Eduskunta

Lausuntopyyntö 12.10.2015

PUOLUSTUSVOIMIEN TERVEYDENHUOLLON JÄRJESTÄMINEN; HE 48/2015 vp.

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa ja tulla asiantuntijana kuultavaksi hallituksen esityksestä eduskunnalle terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain muuttamisesta.

1. Yleistä

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry (jäljempänä SRTL) on suomalaisten rauhanturvaajien veteraani- ja maanpuolustusjärjestö, jolla on 31 jäsenyhdistyksessään noin 6 500 henkilöjäsentä. SRTL toimii yhteistyössä muiden veteraani-, maanpuolustus- ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Veteraanijärjestönä SRTL:n tärkeimpänä tehtävänä on vertaistuki entisille ja nykyisille rauhanturvaajille sekä heidän läheisilleen.

SRTL on maaliskuussa 2014 antanut sosiaali- ja terveysministeriölle lausuntonsa puolustusvoimien terveydenhuollon kysymyksiä käsittelevän työryhmän laatimasta ehdotuksesta puolustusvoimien organisaatiovalvonnan järjestämisestä.

2. Hallituksen lakiesityksen sisällöstä

SRTL yhtyy lakiesityksen yleisiin tavoitteisiin. Erityisesti kriisinhallintapalveluksen osalta todetaan lisäksi seuraavaa:

2.1. Terveydenhuoltovastuu kriisinhallintapalveluksen aikana

Hallituksen esityksessä on todettu, että kriisinhallintajoukoissa puolustusvoimat toteuttaa itse tai yhteistoiminnassa toisen valtion kanssa pääsääntöisesti työterveyshuoltoa vastaavaa terveydenhuoltoa. Kriisinhallintajoukon perusterveydenhuollon järjestäminen on aina kansallisella vastuulla. Toimeenpanija vastaa koko kriisinhallintaoperaation lääkintähuollon järjestämisestä sekä osoittaa suomalaiselle kriisinhallintajoukolle puolustusvoimien tuottaman lääkintähuollon ulkopuoliset terveyspalvelut sekä tukeutumisjärjestelmän. Potilaskuljetukset kriisinhallintaoperaation toimialueelta kotimaahan ovat kansallisella vastuulla. Yksittäisten henkilöiden, esimerkiksi sotilastarkkailijoiden, terveydenhuollossa tukeudutaan toimeenpanijan osoittamaan terveydenhuoltoon.

SRTL toteaa lausuntonaan, että suomalaisen kriisinhallintahenkilöstön koulutus-, harjoitus- ja palveluksen aikainen terveydenhuolto on pääosin järjestetty erinomaisesti.

2.2. Terveydenhuoltovastuu kriisinhallintapalveluksen jälkeen

Sotilaalliseen kriisinhallintatehtävään liittyvän palvelussuhteen päättyessä henkilöstö siirtyy lain mukaiselta puolustusvoimien vastuulta oman kotikuntansa terveydenhuoltovastuulle. Kotiutumisvaiheessa tiedossa olevan tai myöhemmin todettavan kriisinhallintapalveluksesta aiheutuneen sotilastapaturman ja palvelussairauden osalta vastuu palvelussuhteen päättymisen jälkeisten toimenpiteiden kustannuksista on kuitenkin valtiokonttorilla.

Hallituksen esityksen mukaan Puolustusvoimat tukee tarvittaessa valtiokonttoria vakavien sotilaallisessa kriisinhallinnassa tapahtuneiden sotilastapaturmien ja palvelussairauksien osalta järjestämällä sotilaslääketieteellistä erityisasiantuntemusta edellyttävissä potilastapauksissa konsultaatiotukea erillisestä toimeksiannosta. Puolustusvoimien tehtävä näissä tilanteissa rajoittuu sotilaslääketieteelliseen konsultaatiotukeen. Vastuu kustannuksista sekä hoidon, kuntoutuksen, seurannan ja raportoinnin järjestämisestä on valtiokonttorilla. SRTL toteaa, että tämä on pääosin ollut toimiva ratkaisu.

SRTL toteaa kuitenkin, että kriisinhallintatehtävissä palvelevien rauhanturvaajien kannalta suurimmat puutteet lakisääteisessä terveydenhuollossa liittyvät käytännössä useimmiten juuri palveluksen päättymisen jälkeiseen aikaan. Valtiokonttorin vastuu vakuutusperusteisesta sairaanhoidosta nykyisen sotilastapaturmalain perusteella ei ole aina toiminut luotettavasti ja tyydyttävästi. Ongelmia on aiheutunut erityisesti tapaturman tai sairauden ja kriisinhallintapalveluksen välisen syy-yhteyden toteamisesta. Korvauksenhakijan on useimmiten pitänyt kyetä osoittamaan tämä syy-yhteys itse. Valmisteilla olevan kriisinhallinnan tapaturma- ja palvelussairauslain käsittelyssä tulisi tähän seikkaan kiinnittää erityistä huomiota.

Jonkin verran käytännön sairaanhoidon toteuttamista vaikeuttavat myös terveystietojen salassapidosta johtuvat rajoitukset viranomaisten välisessä tietojen vaihdossa kriisinhallintahenkilön siirryttyä valtiotyönantajan vastuulla olevasta terveydenhuollosta kunnallisen tai erikoissairaanhoidon asiakkaaksi.

2.3. Lopuksi

Kriisinhallintahenkilöstön kannalta ensiarvoisen tärkeätä on, että valinta- ja kotiutusvaiheissa tehtävät lääkärintarkastukset toteutetaan ammattitaitoisesti ja riittävin resurssein. Terveystietojen salattavuudesta huolimatta tarkastuksessa tulisi olla käytössä koko tarkastettavan terveystietohistoria. Samoin olennaista on valtiotyönantajan katkeamaton työnantajavastuu kriisinhallintahenkilöstöstä. Vastuun tulee toteutua paitsi palveluksen aikana, myös sen jälkeen, riippumatta siitä onko terveydenhuoltovastuu työnantaja- tai vakuutusperusteinen. Tämä edellyttää myös sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston Valviran sekä aluehallintovirastojen vastuulla olevalta valvontajärjestelmältä sekä vakuutusperusteisten korvausten muutoksenhakujärjestelmältä toimivuutta.

SRTL:n mielestä olisi harkittava, voitaisiinko Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtäviin tutkia, seurata, arvioida ja kehittää sekä ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa liittää myös kriisinhallintahenkilöstön hoitoketjun toiminnan kokonaisarviointi.

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry

Paavo Kiljunen
Puheenjohtaja

Juha Jalkanen
Johtava lakimies